

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА З 1955 ГОДА

NO.21 (3189)

ЧАЦВЕР, 10 ЧЭРВЕНЯ, 2010

ШТОТЫДНЁВІК “ГОЛАС РАДЗІМЫ” МОЖНА ЧЫТАЦЬ У ІНТЭРНЭЦЕ: WWW.GOLAS.BY

Зялёнае святло — хуткасці і камфорту
Мінск і абласныя цэнтры краіны звяжуць цягнікі, здольныя пераадольваць да 160 кіламетраў за гадзіну **Стар. 2**

Знічкі Айчыны
Стар. 3

Духмяны водар лета
Стар. 4

ПАДЗЕЯ

Гродна. Чэрвень. Фэст!

Рэспубліканскі фестываль нацыянальных культур, які сёлета праходзіў ужо ў восьмы раз, стаў рэкордным па колькасці прадстаўленых на ім супольнасцяў

Іван Ждановіч

Старажытны горад — у пышнай зеляніне, пахах белага акацы, язіну, начных спевах наднёманскіх салаўёў. Ён, як заўсёды, прыветны, прыгожы. Да таго ж тут у згодзе жывуць прадстаўнікі ці не сотні розных этнасаў, вялікія традыцыі талентнасці. Таму, пэўна, і камфортна вялікаму інтэрфэсту на вуліцах, пляцоўках абласнога цэнтры яшчэ з сярэдзіны дзевянастых. Як вядома, Гродзенскі фэст збірае гасцей праз кожныя два гады. На першым свяце ў Гродне былі прадстаўнікі 11 нацыянальнасцяў. Сёлета паставіла рэкорд: 40 супольнасцяў дэлегавалі сюды каля тысячы талентаў! Прыехалі і сотні гасцей з расійскіх, літоўскіх, польскіх і германскіх гарадоў-пабрацімаў. Інтэрфэст не проста вырас больш чым у тры разы. Вялікім тэатралізаваным шэсцем ён урачыста пракаціўся па

вуліцах, зноў расправіў крылы творчасці на Савецкай плошчы і ўпершыню — на гарадскім стадыёне. Усе ўдзельнікі свята добра ведаюць: цяпер “дайсці да Гродна” — ужо вялікае дасягненне. Таленты з розных этнакультур упрыгожылі гасцінны горад. Толькі лепшыя з лепшых гурты, выканаўцы, прайшоўшы за год этапы рэгіянальных, абласных конкурсаў заваявалі такое права. Увогуле ж у Гродне сёлета

прэзентавалі сваю культуру, традыцыі многія нацыянальныя падворкі. Дарэчы, месяц таму

быў сведкам, як лідэры этнасуполак за адным круглым сталом наступалі на Упаўнаважанага па справах рэлігій і нацыянальнасцяў Леаніда Гуляку: дайце больш месцаў на інтэрфэсце, нам яшчэ шмат чаго ёсць паказаць. Але ж для Гродна сёння прыняць, размясціць адразу больш за тысячу гасцей складана. Ды горад развіваецца, будзе мацнець і інтэрфэст. Між іншым, усё больш прыхільнікаў заваёўвае ідэя менавіта там ладзіць і фэст

Хлеб ды соль гасцям, святочнае шэсце па вуліцах горада, вялікі феерверк сустрэч, фарбаў, усмешак — гэта і ёсць фестываль!

суполак беларускай дыяспары, таксама раз на два гады.

Сёлета ж інтэрфэст праходзіў пад знакам Вялікай Перамогі. Ветэраны Вялікай Айчыннай з розных этнасуполак Беларусі сустракаліся з школьнікамі Гродна. Да свята адкрыліся выстава “Лікі нацыі” ў галерэі “Крыга”, фотавыстава “У аб’ектыве — старонкі гісторыі фестывалю нацыянальных культур”. Назва ж цырымоніі адкрыцця свята, на стадыёне “Нёман” — “Фэстываль прызьямліўся ў Гародні”, яўна перагукваецца з вядомым раманам Уладзіміра Караткевіча, улюбёнага ў гэты горад. На канцэрце “Беларусь — наш родны дом” выступалі лепшыя творчыя калектывы этнасуполак краіны. І паўтары гадзіны спяваў народны артыст Расіі Алег Газманав, а ўрэшце неба ўпрыгожыў вялікі феерверк. Тым часам на Савецкай плошчы спачатку ішла

трансляцыя адкрыцця інтэрфэсту, потым іграў Прэзідэнцкі аркестр Рэспублікі Беларусь, выступалі прафесійныя артысты.

Тры дні Гродна жыло святам. Адкрываўся Фантан дружбы на наберажнай Нёмана, працаваў горад народных майстроў, выступалі самадзейныя творчыя калектывы і аркестры Гродзеншчыны, прафесійныя гурты з Літвы, запрашалі гасцей нацыянальныя падворкі, прапаноўваліся “прысмакі на розныя смакі”... Шмат песень, танцаў ад розных краін і народаў умясцілі канцэрт, прысвечаны Дню Перамогі, гала-канцэрт творчых дэлегацый этнасуполак ад усіх абласцей Беларусі, заключны канцэрт лаўрэатаў інтэрфэсту. Карацей, усе ўдзельнікі і госці фэсту атрымалі сёлета ў Гродне, як заўсёды, шмат незабыўных уражанняў, станоўчых эмоцый, завялі новыя знаёмствы.

Камфартабельная гарадская электрычка — цікавы праект Беларускай чыгункі

Зялёнае святло — хуткасці і камфорту

Мінск і абласныя цэнтры краіны звяжуць цягнікі, здольныя пераадоляваць да 160 кіламетраў за гадзіну

Вольга Бяляўская

Як паведаміў першы намеснік кіраўніка пасажырскай службы Беларускай чыгункі Яўген Пушак, запланаваны шэраг мер для таго, каб цягнікі змаглі рухацца з большай хуткасцю. На першым этапе Мінск і абласныя цэнтры краіны звяжуць цягнікі, здольныя пераадолець да 160 кіламетраў за гадзіну. "У першую чаргу цягнікі з такой хуткасцю будуць курсавыць у напрамку Брэста, — удакладніў спецыяліст. — Ужо сёння на асобных участках гэтага кірунку яны развіваюць па 140,

у будучыні стаіць задача павялічыць хуткасць да 160, а потым і да 200 кіламетраў за гадзіну".

Яўген Пушак адзначыў, што павышэнне хуткасці пасажырскага цягнікоў у міжабласных зносінах на ўчастках агульнаеўрапейскіх транспартных калідораў дасць магчымасць значна скараціць час іх руху, павысіць камфорт і якасць чыгуначнага сервісу.

Гаворачы аб перспектывах развіцця гарадскага хуткаснага руху, Яўген Пушак нагадаў: ужо ў наступным годзе Беларускай чыгункі запусціць звышкамфар-

табельную гарадскую электрычку паміж станцыямі "Мінск-Пасажырскі" і "Ждановічы". Гэту адлегласць цягнік, які ўмяшчае 555 пасажыраў, будзе пераадоляваць за 15-16 хвілін. Інтэрвал руху на першым этапе складзе 20-25 хвілін. "Беларуская чыгунка заключыла кантракт на пастаўку 10 сучасных электрапаяздоў са швейцарскай кампаніяй "Штадлер", — адзначыў спецыяліст. — І ўжо вядзецца будаўніцтва дадатковага чыгуначнага палатна ў напрамку станцыі "Ждановічы", па якім будзе хадзіць адна з новых электрычак".

І вецер, і сонца...

Іда Ганчаровіч

У Беларусі вызначана каля дзвюх тысяч месцаў для размяшчэння ветраэнергетычных устаноў

У Беларусі актыўна вядуцца пошукі альтэрнатыўных крыніц энергіі. І, паводле прагнозаў спецыялістаў, справа гэта перспектыўная. У прыватнасці, у Дзяржкамітэце па гідраметэаралогіі лічаць: чвэрць тэрыторыі краіны прыдатная для ўкаранення ветраэнергетычных устаноў. Ужо вызначаны і 1860 пляцовак, што найбольш падыходзяць для іх размяшчэння. А першая такая прамысловая ВЭУ, дзякуючы нямецкім партнёрам, была пабудавана і ўстаноўлена ў Беларусі ў 2001 годзе непадалёк ад знакамітага возера Нарач — каля гарадскога пасёлка Занарач. Магутнасць яе невялікая, усяго 250 кілават. Але, як адзначае намеснік міністра энергетыкі Леанід Шэнец, цалкам верагодна, што ўжо да 2015 года ў Беларусі з'явіцца і вет-

раныя ўстаноўкі магутнасцю каля 15 мегават.

З надзеяй глядзяць беларускія энергетыкі і на Сонца. Праўда, на сучасным узроўні развіцця тэхналогій збіраць сонечную энергію — не танная справа, ды і не рэнтабельная пакуль. Напрыклад, каб задаволіць гадавыя патрэбы Беларусі ў электраэнергіі толькі з "сонечных крыніц", запатрабуецца геліястаў агульнай плошчай каля 400 квадратных кіламетраў. Выдаткі велізарныя: кожны квадратны метр іх каштуе сёння каля 450 долараў. Тым не менш, у Мінску на пачатку года запушчана ў эксплуатацыю эксперыментальная геліяўстаноўка. Яна выпрацоўвае электраэнергію для асвятлення пад'ездаў у шматкватэрным доме. Дарэчы, і праекціроўшчыкі працягваюць цікавацца да выкарыстання сонечнай энергіі — пашыраецца гэтак званая "сонечная будаўніцтва". Так, у прыватнасці, пабудаваны Міжнародны адукацыйны цэнтр у Мінску.

Пакланіцца Ефрасінні

На ўрачыстасці да сотых угодкаў перанясення мошчаў святой з Кіева ў Полацк сабраліся тысячы вернікаў

Яны так і кажуць: прыйшлі пакланіцца Ефрасінні. Традыцыя даўняя: масавыя паломніцтвы хрысціян штогод 5 чэрвеня, у дзень памяці Ефрасінні Полацкай, да яе мошчаў пачаліся ў 1910 годзе, калі святая "вярнулася на Радзіму". Сёлета ў памяць пра яе служыліся літургіі ў Свята-Ефрасіннеўскім храме і Крыжа-Узвіжанскім саборы Свята-Ефрасіннеўскага манастыра. Потым багамольцы Хросным ходам прайшлі ад

Сафійскага сабора да манастыра. Ва ўрачыстасцях бралі ўдзел члены Сінода Беларускай праваслаўнай царквы на чале з Мітрапалітам Мінскім і Слуцкім Філарэтам, Патрыяршым Экзархам усяе Беларусі, высокія госці з Расіі і Украіны.

Урачыстасці пачыналіся 1 чэрвеня. У мастацкай галерэі працавала фотовыстава "Незабыўныя дні" — пра падзеі 1910 года, калі пры трыумфаванні народу мошчы Ефрасінні вярталіся ў родны ёй горад. У кінавідэацэнтры "Радзіма" адначасова праходзіў і кінафэст духоўна-патрыятычнай скіраванасці.

"...Каб ведалі нас у свеце!"

У пятым Міжнародным кангрэсе беларусістаў удзельнічалі навукоўцы з трынаццаці краін

Калі польскаму прафесару-літэратуразнаўцу Базылю Белаказовічу, беларусу па каранях, неяк задалі пытанне, а навошта яму пры ўсёй заняцці яшчэ запаўняць анкету сябра Грамадскага аб'яднання "Міжнародная асацыяцыя беларусістаў", ён упэўнена адказаў: "А гэта каб ведалі нас у свеце!"

І сапраўды, галоўная, акрэсленая ў статуце мэта асацыяцыі — пашырэнне беларускай прысутнасці, беларускай культуры ў свеце. Такія задачы павінны "бегчы", як кажуць, калі не ўперадзе "паравоза" грамадска-палітычных і эканамічных намаганняў, то, прынамсі, паралельна з ім. Бо калі, скажам, патэнцыяльны партнёр не будзе ўспрымаць Беларусь, яе гісторыю і культуру эмацыянальна, як нешта знаёмае, то наўрад ці будзе гатовы і да дзелавых кантактаў з намі. Вось дзеля такой высякароднай, а сёння і актуальнай задачы і была 20 гадоў таму створана Асацыяцыя беларусістаў: спачатку як ініцыятыўная група ў Рыме, потым як аргкамітэт у Варшаве і Беластоку, урэшце ж аформілася як грамадская арганізацыя на Устаноўчым кангрэсе ў Мінску.

На кангрэсе беларусістаў прайшлі ажыўленыя дыскусіі

І яе пяты кангрэс быў юбілейным, вынікі на ім падвялі за цэлыя два дзесяцігоддзі. А вынікі ўражваюць: звыш 600 сяброў Грамадскага аб'яднання "Міжнародная асацыяцыя беларусістаў" працуюць у 23 краінах свету — ад Канады да Японіі, каля паўсотні міжнародных навуковых канферэнцый, сімпозіумаў і "круглых сталоў" праведзена, а выдадзена 30 сэрыйных зборнікаў "Беларусіка=Albaruthenica", больш за 80 нумароў штомесячнага бюлетэня "Кантакты і дыялогі" (потым, у

1994–96 гадах, ён прадаўжаўся на старонках пад той жа назвай у газеце "Голас Радзімы").

І тэматыка беларускай дыяспары займала вартае месца на ўсіх пяці кангрэсах. Так, у час Устаноўчага кангрэсу адбыўся "круглы стол" "Беларусы ў свеце". Пасля трэцяга і чацвёртага кангрэсаў пабачылі свет асобныя зборнікі матэрыялаў са словам "Дыяспара" на вокладцы. Нашым слаўным суайчыннікам прысвечаны і асобныя манаграфіі сяброў МАБ. Пра беларусаў за рубяжом ішла гавор-

ка і сёлета, у дакладах блока "Беларускія асяродкі ў свеце: гісторыя і сучаснасць" (мадэратар Нагалія Гардзіенка). Выступілі на ім госці з Беларусі, Польшчы і Украіны. Аб'ектам жа гаворкі сталі асяродкі ў Аргенціне, Аўстраліі, ЗША і Украіне.

Усяго за два дні кангрэсу прайшло два пленарныя пасяджэнні і 37 тэматычных, па блоках. Удзельнікаў віталі старшыня Нацыянальнай камісіі па справах ЮНЕСКА Рэспублікі Беларусь Уладзімір Шчасны, намеснік міні-

стра культуры Тадэвуш Стружэцкі, акадэмік-сакратар аддзялення гуманітарных навук НАН Беларусі Аляксандр Каваленя. З дакладамі на пленарных пасяджэннях выступілі вядомыя вучоныя Эльжбета Смулкова (Польшча), Арнольд Макмілін (Вялікабрытанія), Аляксандр Лукашанец (Беларусь) і іншыя. Усяго на кангрэсе было звыш 160 удзельнікаў з 13 краін свету. Новым старшынёй асацыяцыі выбраны акадэмік НАН Беларусі Аляксандр Касцюк.

Нядаўна вынікі кангрэсу былі абмеркаваны на першым пасяджэнні абноўленага камітэта Міжнароднай асацыяцыі беларусістаў. Форуму дадзена станоўчая ацэнка. Намечаны планы на бліжэйшы год, сярод іх — прэзентацыя кнігі швейцарскага вучонага Паўля Сутэра "Альфуркан татарскі: Каран-тэфсір татараў Вялікага Княства Літоўскага", якая толькі што выйшла з друку, падрыхтоўка другога выдання энцыклапедычнага даведніка "Беларусы і ўраджэнцы Беларусі ў памежных краінах". Убачаць свет матэрыялы кангрэса.

Адам Мальдзіс,
ганаровы старшыня Міжнароднай
асацыяцыі беларусістаў

Сярод знакамітых паселішчаў Берасцейшчыны сваю вядомасць маюць і Целяханы. Некалі і раён такі, Целяханскі, быў у адміністрацыйным дзяленні Брэсцкай вобласці — з 4 снежня 1939 да 8 студзеня 1954 года. У мяне, прызнацца, ёсць пэўная туга па гэтых невялікіх раёнах. Здаецца, калі большая згрупаванасць, бліжэйшыя адлегласці паміж паселішчамі і адміністрацыйным цэнтрам, то лячэй і сацыяльныя, побытавыя пытанні вырашаць...

Целяханы. Від з паўночнага боку. 1916 г.

Знічкі Аічыны

Алесь Карлюкевіч

Целяханы, якія цяпер прыналежаць Івацэвіцкаму раёну і знаходзяцца ад райцэнтра на адлегласці 45 кіламетраў, вядомы з XVI стагоддзя. У гэтых мясцінах сімвалам аднаго з гістарычных адрэзкаў жыцця з'яўляецца Лыся гара — невялікая ўзвышанасць. Існуе легенда пра тое, што тут пахавана цэла хана. Маўляў, адсюль і тапонім — Целяханы... Належала паселішча некалі Дольскім. Дачка гаспадара выйшла замуж за Міхала Сервацыя Вішнявецкага — ваяводу віленскага, асветніка і паэта. Пасля гаспадарамі сталі Агінскія. Міхал Казімір Агінскі пабудаваў канал, які злучыў Ясельду і Шчару, а праз іх — воды Прыпяці і Нёмана. Агінскі канал доўгія часы служыў патрэбам людзей.

Калі будзеце падарожнічаць па сённяшнім гарадскім пасёлку, то абавязкова завітайце да Троіцкай царквы, якая пабудавана ў 1934 годзе. Пабывайце і ў каталіцкім касцёле (пабудаваны ў 1817 годзе). А калі на вочы патрапіць будынак адміністрацыі гарпасялковага прадпрыемства жыллёва-камунальнай гаспадаркі, ведайце, што гэта — колішні, яшчэ дарэвалюцыйны будынак школы.

А сённяшня Целяханская сярэдняя агульнаадукацыйная школа — уся ў квецені. "Гэта ў нас — даўняя традыцыя, — расказвае яе дырэктар Міхал Леанідавіч Скарына, — яшчэ з ранейшых дзесяцігоддзяў. Да нас часта прыязджаў брат Веры Харужай. Ён працаваў у Маскве ў Батанічным садзе. А наведваў ён Целяханы таму, што ў перадваенны час тут жыла яго сястра — знакаміты арганізаатар камуністычнага падполля ў Заходняй Беларусі. І ў кожны свой прыезд прывозіў адмысловыя кветкі, сам старанна высаджваў іх, расказваў, як іх даглядаць..."

Культура кожнага паселішча вызначаецца яшчэ і культурай могілак. Нашчадкі, якія дбайна ставяцца да месцаў пахавання, могуць разлічваць на тое, што і іх пакаленне не будзе падвергнута бяспамяцтву. У Целяханах вядомыя некалькі кладоў — яўрэйскія, магілы нямецкіх салдат, якія загінулі ці памерлі ў 1915–1918 гадах, а таксама

Целяханы. Прыстань. 1930-я г.

асобныя могілкі мясцовых жыхароў. На апошніх і знайшоў свой вечны прытулак Баляслаў Пачопка (1884–1940). Як па сённяшнім часе, то і нядоўгі век быў у знакамітага святара, асветніка, публіцыста і педагога. У 1905–1907 гадах ён вучыўся ў Віленскай духоўнай семінарыі. Але вучобу скончыць не змог. Баляслаў Пачопка з'яўляўся сталым аўтарам газеты "Наша ніва". Быў рэдактарам-выдаўцом першай беларускай каталіцкай газеты "Bielarus" (1913–1915). У 1915 г. Б. Пачопка распрацаваў першую беларускую граматыку. Выдаць яе змог толькі ў сакавіку 1918 года ў Вільні. Збіраў беларускі фальклор, запісваў песні, сам пісаў вершы — на беларускай і польскай мовах. У 1926 годзе рыма-каталіцкі біскуп Пінскі Зыгмунт Лазінскі прызначыў Пачопку выконваючым абавязкі вікарыя Целяханскай парафіі для абслугоўвання вернікаў усходняга абраду, з рэзідэнцыяй у Бабровічах. Баляслаў Пачопка быў увасабленнем сапраўднай беларускасці ў гэтай старонцы. Ліставаўся з рознымі дзеячамі культуры, сябраваў з вядомым славістам Брэслава (Уроцлава) Рудольфам Абіхтам. Знаёмства цягнулася яшчэ з часоў сумеснай працы ў Свіслацкай настаўніцкай семінарыі. Калі прыйшло вызваленне Заход-

Целяханы. 1916 г.

Целяханы. Шлюз на прыстані. Справа — управа воднай гаспадаркай. 1880–1890 гг.

няй Беларусі, Пачопка аказаўся пад пільнай увагай большавіцкіх органаў. Пачаўся ціск на святара і на яго сям'ю. У царкве адбыўся пагром. Праз некаторы час Пачопку абвінавачваюць у крадзяжы збожжа. У выніку перажыванняў пачынаюцца праблемы з сэрцам. Баляслаў Пачопка трапляе ў шпіталь у Целяханах. Але на гэты раз абышлося. Увосень 1940-га святара НКУС. У снежні таго ж года Баляслаў Пачопка зноў трапляе ў шпіталь у Целяханах. На другі дзень святкавання Божага нараджэння (26 снежня 1940) святар памірае... Магіла Б. Пачопкі прыведзена да

ладу зусім нядаўна. Добра, што не згубіўся след за многія дзесяцігоддзі. Чулыя да гістарычнай памяці людзі паставілі ў знак памяці пра беларускага асветніка сціплы драўляны помнік. Вандруючы па Целяханах, шукаючы гістарычныя памяткі ў старжытным паселішчы, не мінайце могілак. Завітайце да магілы Баляслава Пачопкі.

Дарэчы, на гэтых жа могілках пахавана маці Маршала Савецкага Саюза, двойчы Героя Савецкага Саюза Канстанціна Ракасоўскага (у дзявоцтве — Антаніна Аўсяніцава, родам з Целяханаў, памерла на пачатку 1911 года). Яшчэ адна гісторыя, якая ўзводзіць Целяханы да паселішчаў з сусветнай вядомасцю, звязана з лёсам савецкага разведчыка Жоржа Коваля: некалькі гадоў назад пасмяротна ён адзначаны званнем Героя Расіі. Тагачасны прэзідэнт дзяржавы-суседкі зазначыў: "Здабытая Ж. Ковалем, які меў апэратыўны псеўданім Дзельмар, інфармацыя істотна дапамагла скараціць распрацоўку і стварэнне айчынай атамнай зброі, што забяспечыла захаванне ваенна-стратэгічнага парытэта са Злучанымі Штатамі Амерыкі..." Бацька Жоржа, Абрам Ісакавіч, і маці, Этэль Ісакаўна, нарадзіліся ў мястэчку Целяханы.

Ярка асоба сярод ураджэнцаў ста-

ражытнага паселішча — Уладзімір Максімавіч Цыркуноў (нарадзіўся ў гарадскім пасёлку 2 сакавіка 1953 года). Закончыў школу. Адслужыў два гады ў войску. Паступіў у Віцебскі медыцынскі інстытут, адкуль пасля па сямейных абставінах перавёўся ў Гродзенскі медыцынскі. Пасля заканчэння вучобы таленавітага выпускніка пакінулі ў клінічнай ардынатуры на кафедры інфекцыйных захворванняў. У 1986–1990-я гады — дацэнт гэтай кафедры, а з 1990 — яе кіраўнік. У 1986 годзе абараніў кандыдацкую дысертацыю. А ў 1992 стаў доктарам медыцынскіх навук. Уладзімір Максімавіч — арганізатар абласнога гепаталагічнага цэнтра, які з 1993 атрымаў статус Рэспубліканскага. Дзякуючы менавіта ўраджэнцу Целяханаў у Гродне праведзены першы Міжнародны сімпозіум па гепаталогіі — у 1994 годзе. Гэтая навуковая сустрэча пасля стала традыцыйнай: для ўдзелу ў дыскусіях па пытаннях гепаталогіі вучоныя з розных краін свету прыязджалі ў старажытны горад у 1996, 1998, 2000 і наступныя гады. Уладзімір Максімавіч — аўтар болей як 320 работ, 4 кнігі, 7 вынаходніцтваў, болей 50 рацыяналізатарскіх прапаноў.

Целяханы даўно сталі "персанажам" адной з цікавых кніг, выдадзеных у Польшчы. Гісторыка-краязнаўчы нарыс польскага інжынера Багдана Мельніка (нарадзіўся ў мястэчку ў 1932 годзе), выдадзены ў Любліне, так і называецца — "Мае Целяханы". Засталося, каб і ў Беларусі была напісана і выдадзена энцыклапедыя жыцця старажытнага паселішча. Целяханы гэтага заслугоўваюць.

Целяханы. Канал ад Целяхан да Выганашчанскага возера. 1916 г.

© В поісках утраченного

Паштоўкі з калекцыі Уладзіміра Ліхадзедава

Духмяны водар лета

Вясна з хвалюючымі пахамі чаромхі, бэзу, ландышаў праяцела. Але цяпер тысячы гараджан усё часцей акунаюцца ў вясковае, лясное, прырэчнае лета. Настае пара духмяная, сенакосная: кветкі, травы цвітуць і пахнуць. Самы час зверыць, ці захоўвае памяць пахі маленства. І ці здольныя мы радавацца, як дзеці, пазнаючы іх, адкрываючы новыя водары прыроды.

Кацярына Мядзведзкая

Зрэшты, тонка адчуваць пахі ды знаходзіць у іх адметны сэнс дадзена не ўсім, а ствараць водары — і ўвогуле рэдкі дар. Адзін з тых, у каго гэта выдатна атрымліваецца — мінскі парфумер, кандыдат хімічных навук, сапраўдны член Нью-Йорксай академіі навук Алег Выглазаў. Ён, дарэчы, мае такі тонкі нюх, што можа адрозніць да пяці тысяч адценняў паху. Ды ўсё ж і гэты чалавек у свеце пахаў — вечны вандроўнік, гадамі шукае “водар для душы”.

— Алег Генадзевіч, як вы сталі парфумерам?

— І ў гэтай прафесіі, як і ў іншых, каб нечага дасягнуць, трэба шмат працаваць. Так складалася, што якраз спецыялістаў не хапала, і мне прыйшлося падвышаць кваліфікацыю, да дыплома хіміка дадаваць другую, трэцюю адукацыю. Закончыў навукова-даследчы інстытут пахучых рэчываў у Маскве. Дарэчы, у Савецкім Саюзе было каля 22 парфумерна-касметычных прадпрыемстваў, і раз на трычатыры гады яны падпіталіся кадрамі. Цяпер жа на прасторы былога Саюза няма такой вышэйшай навучальнай установы, дзе б рыхтавалі парфумераў-прафесіяналаў. Між іншым, такі дыплом не атрымаеш і на Захадзе, у асноўным “у парфумеры” ідуць з хімікаў.

— 3 чаго пачынаецца

стварэнне водару?

— На мой погляд, практычна любая творчая дзейнасць, залежыць ад задачы, якая пастаўлена. Яе можа вызначыць і заказчык, і сам парфумер, ствараючы новы водар. Як правіла, 95 працэнтаў часу мы выконваем патрабаванні кліента, і толькі пяць застаецца на творчасць.

— Існуе пэўная мода на пахі. Ад чаго, на ваш погляд, яна залежыць?

— Гісторыя мінулага стагоддзя падказвае: модна тое, што прапаноўваюць Дамы моды. Усе 20-я гады, напрыклад, звязаны з імем Како Шанэль. І яшчэ: пах залежыць ад агульнага вобраза. Ствараецца пэўная калекцыя адзення, падбіраюцца колеры, матэрыялы — парфумерам паступае заказ на стварэнне адпаведнага водару. У пахах адлюстроўваюцца паняцці: мы можам адчуць, напрыклад, чорны колер глыбокім бархатным ці атласным. Наогул, цяжка гаварыць, якія тэндэнцыі модныя ў парфумеры. Многае залежыць ад месца жыхарства: тое, што модна ў ЗША, не ўспрымаецца ў Еўропе і зусім не запатрабавана ў Паўднёвай Амерыцы ці ў Азіі.

— Некалькі гадоў таму ў

парфуме не з’яўлялася прынцыпова новых водараў. Чаму?

— Любы кірунак водараў звязаны з хімічнымі адкрыццямі. Знайшлі хімікі новыя арыгінальныя духмяныя элементы — пачынаецца дамінаванне гэтых пахаў у касметыцы, бытавой хіміі. Адкрылі, напрыклад, альдэгіды —

узніклі духі “Шанэль № 5”. Адкрылі спіртлісцяў — пайшлі “зялёныя” водары... А цяпер хімікі не могуць знайсці новыя элементы-водары, і назіраецца вяртанне да класічных пахаў 30-40 гадоў: яны нібы атрымліваюць другое дыханне.

— Як знайсці свой пах?

— Зыходзьце з таго, што пах — як другое адзенне, у ім заўсёды павінна быць утульна. Ваш пах той, які падабаецца асабіста вам. У мяне часта пытаюць: чаму жанчынам падабаюцца муж-

Парфумер Алег Выглазаў

чынскія пахі, і наадварот. Гэта нармальна. Генетычна мы так створаны, што нас прыцягваюць пахі другога полу. Мужчыны асацыююць жанчын з лёгкімі кветкавымі водарамі, жанчынам падабаюцца ядраныя драўняныя... Так развіваюцца пахі унісэкс, якія заўсёды да месца.

— Парфумерная індустрыя асабліва развіта ў Францыі. А ў Беларусі?

— У савецкі час тут не было ніводнай касметычнай фабрыкі, цяпер — больш за сорок, і штогод яшчэ са дзве новыя фірмы дадаюцца. І наша касметыка, напрыклад, мае добры попыт у краінах СНД, якасць яе высокая, што пацвярджаюць шматлікія экспертызы.

— Мужчыны часам дораць жанчынам духі. Чым параіце ім пры выбары кіравацца?

— Вядома ж, уласным густам! І паколькі мужчына амаль заўсёды пры выбары ім і кіруецца, то раю жанчыне ўважліва аднесціся да такога падарунка. Гэта ж вам падказка: менавіта з такім водарам ён звязвае ваш вобраз...

ЗАХАПЛЕННІ

Ляціце, галубы, ляціце!

Жыццё Валерыя Глезера, заслужанага трэнера Беларусі па дзюдо і самба, упрыгожваюць птушкі

Іван Ждановіч

Пра гэту бескарыслівую любоў у іх сям’і збераглося паданне. Маці расказвала: двухгадовым ён залез на верх даху, спрабуючы злавіць галубка. “З таго часу мы з птушкамі, бадай што, заўсёды побач, — распраўляе прыгожае крыло маладога турмана Валерыя Якаўлевіч. — Дарэчы, вы ведаеце, што ў вайну галубы ў Мінску зусім звяліся? Фашысты, па-першае, пастралялі, забаранялі іх трымаць: крылатыя сувязныя. І, па-другое, галадалі ўсе, а мяса — дэлікатэс, у свеце фермы галубіныя дзеля яго будуць”. А пасля, на пачатку 50-х, да нас спецыяльна завезлі паўдзкіх галубоў з Рыгі, кармушкі

для іх стаялі ля Дома ўраду, і многія, хто жадаў разводзіць “птушак міру”, з іх пачыналі”.

Галубятня яго — у дварах, пры дзіцячым садзе, непдалёк ад кватэры на Лагоўскім тракце. Дзеці, гаворыць, з вялікай цікавасцю ходзяць на экскурсіі. Такіх невялічкіх забудоў, дарэчы, у жылых кварталах Мінска, іншых гарадоў Беларусі і цяпер сотні. А самую першую выставу беларускія аматары птушак правялі ў 1959-м. Апошняя, 50-я па ліку, пад назвай “Птушкі, якія нас аб’ядноўваюць”, ладзілася сёлета ў Маладзечне, стараннямі старэйшага галубятніка, дырэктара ўнікальнага Арніталагічнага музея Дзмітрыя Каладзінскага. У галубятні ж Валерыя Гле-

Галубы — даўняя любоў Валерыя Глезера

ра цяпер каля 30 гадаванцаў, пераважна галубоў-турманаў. Прыгожыя, пародзістыя: атрымлівалі высокія балы “за экстр’ер” на гарадскіх выставах. Гаспадар, “чатырохразовы майстар спорту” — па грэка-рымскай, вольнай барацьбе, самба і дзюдо — і цяпер захоўвае разам са сваімі шматлікімі

такі ж, як і мой субяседнік, заўзяты галубавод-аматар, прыходзіць пара яму ісці ў армію, развітацца з дзяцінствам...

А Валерыя Якаўлевіч умудрыўся і ў войску трымаць галубоў — у Бабруйскай крэпасці, на гарышчы штаба дывізіі, у якой служыў, абараняючы гонар Радзімы на барцовых дыванах. Пад час службы, дарэчы, яшчэ ў 58-м займаўся ў адной секцыі і пасябраваў назаўсёды са знакамітым Аляксандрам Мядзведзем, тройчы алімпійскім чэмпіёнам па вольнай барацьбе. Абодва цяпер — вядомыя трэнеры. Хоць Глезер праявіўся ў спорце не так ярка, аднак быў і чэмпіёнам Беларусі, і высокае міжнароднае званне дзю-

даіста шостага дана, што атрымаў летась да 70-годдзя, само за сябе гаворыць. Быў суддзёй на Алімпіядзе-80 у Маскве. І яшчэ ў 56 год выступаў на чэмпіянаце свету па самба ў Францыі. “Алімпійскага чэмпіёна 2004 года ў Афінах Ігара Макарава з самага пачатку веў да перамогі мой вучань, Уладзімір Асін, — гаворыць з гонарам. — А з Мядзведзем і я, і мой унук Рэнат і сёння працуем трэнерамі разам ва Універсітэце інфарматыкі і радыёэлектронікі, на кафедры спартыўнага дасканалення, якую ён узначальвае.”

У Валерыя Якаўлевіча паўсюль шмат сяброў “па галубінай справе”, і ён упэўнены: пад крыламі галубоў сапраўды жывуць радасць, шчасце, удача.

Геральдыка старая і новая

Дзіяна Курыла

У Віцебскай вобласці з’явіцца свой гербоўнік

Гербоўнік, варта патлумачыць, гэта — кніга з апісаннем і малюнкамі ўсіх гербаў, якія сёння выкарыстоўваюцца як асобнымі паселішчамі, гарадамі, так і цэлымі рэгіёнамі. Менавіта такую кнігу, якая павінна выйсці да канца года, рыхтуюць архівісты.

Пра гэта гаварылася на адкрыцці першай у гісторыі рэгіёна выставы гербаў і сцягоў адміністрацыйна-тэрытарыяльных адзінак вобласці, арганізаванай у Віцебску. Усяго ж на ёй прадстаўлена 63 геральдычныя знакі, у тым ліку 37 гербаў населеных пунктаў і раёнаў. На пачэсным месцы — Дзяржаўны герб і сцяг Рэспублікі Беларусь, герб і сцяг Віцебскай вобласці.

Цікава, што першым уладальнікам геральдычных знакаў у постсавецкі час стаў старажытны Полацк: вяртанне да даўніх традыцый адбылося ў горадзе ў 1994 годзе. З тых часоў гербы і сцягі з’явіліся не толькі ў многіх гарадоў і раёнаў Віцебшчыны, але нават і ў вёскі Пераброддзе.

Між іншым, як расказаў начальнік аддзела па архівах і справаходстве Віцебскага аблвыканкама Сяргей Рублеўскі, у бліжэйшы час гербы і сцягі могуць з’явіцца таксама ў пасёлкаў Балбасава і Арэхаўск у Аршанскім раёне, сцяг — у Верхнядзвінска (герб ён атрымаў значна раней). А ў цэлым да канца года ў геральдычным спісе вобласці з’явіцца яшчэ прыкладна 10 знакаў.

Спецыялісты лічаць, што правільнае выкарыстанне дзяржаўнай сімволікі дае добры выхаваўчы эфект.

Заснавальнік:

Рэдакцыя газеты «СБ»

Рэдактар

Віктар Харкоў

Адрас:

пр. Незалежнасці, 44,

Мінск, 220005

Рэгістрацыйнае пасведчанне № 61

Тэлефон рэдакцыі:

+375 17 288—12—80;

факс: +375 17 288—12—80

Бюро па рэкламе:

Тэл. +375 17 290—60—11

Е-mail:

golas_radzimy@tut.by

Газета надрукавана на

Рэспубліканскім

унітарным прадпрыемстве

«Выдавецтва «Беларускі Дом друку»

Аб’ём выдання:

1 друк. арк.

Тыраж: 1950

Заказ: 585

Паціць рэдакцыі і аўтараў, матэрыялы якіх

друкуюцца на старонках “Голасу Радзімы”,

могуць не супадаць.

© “Голас Радзімы”, 2010